

2. Ковінько Д.В. Історія ідей та основні етапи розвитку прав людини / Д. Ковінько // Адміністративне право і процес. – 2012. – № 2. – С. 109-115.
3. Крегул Ю.І. Права і свободи людини: [навч. посіб. для студентів вузів] / Крегул Ю.І., Ладиченко В.В., Орленко О.І. – К.: Книга, 2004. – 288 с.
4. Цвік М.В. Загальна теорія держави і права: [підруч. для студентів вузів] / ред. Цвік М.В., Петришин О.В., Ткаченко В.Д. – Х.: Право, 2002. – 430 с.

Романюк І.

*студент магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного факультету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Баран А.В.*

ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- ПРЕСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (ДО 100-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ)

Інтеграція у європейський інформаційний простір є складовою входження України до спільноти європейських держав. Розвиток інформаційного суспільства розпочався саме у розвинених країнах Заходу, що зумовило важливу роль інформаційно-культурної політики у стратегії державного розвитку країн ЄС. Тому преса та інші засоби масової інформації у європейській спільноті стали правомірними суб'єктами суспільних відносин, перебуваючи у правовому просторі на основі функціонування системи правового забезпечення. Саме через це в умовах євроінтеграції актуальним є дослідження історії розвитку інформаційного законодавства в Україні, зокрема правового забезпечення засобів масової інформації та інформаційно-пресової діяльності в період існування Української Центральної Ради. Слід зазначити, що критичною проблемою на даному етапі була відсутність необхідного масиву законодавчих актів, серед яких фактично не було конкретних правових норм щодо регулювання інформаційної сфери, проте це не було перешкодою для проведення досить ефективної на той час інформаційної та пресової діяльності (пропаганди).

Зокрема, аналізуючи нормативні приписи Конституції УНР, прийнятої 29 квітня 1918 р., слід виділити ст. 16, якою встановлювалася таємниця листування та відповідальність за її порушення, а також ст. 17, яка стверджувала неможливість обмеження громадян УНР та інших осіб в правах слова, друку, сумління, організації, страйку [1].

Початок української революції в березні 1917 р. та створення Української Центральної Ради спричинили активні мобілізаційні процеси у культурно-освітній сфері суспільного життя та зумовили високий рівень залучення суспільства у політичний процес. Основним політичним засобом в боротьбі за владу та підтримку населення в умовах невизначеності адміністративно-правового механізму стала інформаційна пропаганда.

Ефективність державно-правової діяльності перебувала в тісному зв'язку з інформаційною діяльністю політичних суб'єктів, що поєднувала в

комунікаційному процесі центр і периферію, поміщаючи у інформаційний простір проекти суспільного розвитку, які відповідали настроям та прагненням населення українських територій. Органи, що займалися інформаційною пропагандою, інформаційні бюро, преса, книжкові видавництва в мирний період революційного процесу справляли критичний вплив на суспільно-політичну думку, а у період воєнних дій забезпечували об'єктивне відображення їхнього розвитку для підтримки «патріотичного духу» та позитивного настрою у суспільстві.

Іншим аспектом визначальної ролі інформаційної складової у діяльності політичних суб'єктів, зокрема УЦР та підпорядкованих їй органів, стала протидія інформаційній пропаганді з боку головного опонента у боротьбі за національну самостійність та, в кінцевому рахунку, за незалежну та суверенну державу – російському «більшовизму». В інформаційному плані «більшовики» володіли потужною агітаційною та пропагандистською системою, що забезпечила їм прихід до влади та подальший політичний успіх. Суть її полягала в тотальній інформаційній, а в подальшому ментальній дезінтеграції населення окремих територій, після чого більшовицькі війська практично не зустрічали активного опору на захоплених територіях.

Уже з перших днів свого існування УЦР приділяла особливу увагу створенню видавництв і друкарень, налагодженню бібліотечної справи [5, с. 62]. Критичне значення мало видання чотирьох Універсалів, які мали природу загальнонародних декларацій, поєднуючи в собі декларативно-інформаційні та нормативно-правові складники. Зокрема, третім Універсалом від 7 листопада 1917 р. було стверджено серед основних свобод, здобутих революцією, свободу слова й друку [2]. У самій структурі Української Центральної Ради було засноване прес-бюро, до завдань якого входили друк та розповсюдження агітаційних матеріалів, інформування громадян про політичний стан суспільства. Дещо згодом до завдань прес-бюро почав належати і випуск «Вістей з Української Центральної Ради» - першого українського урядового пресового органу доби Української революції 1917 р., що почав виходити з 19 березня 1917 р. [3, с. 26].

Заснування «Вістей з Української Центральної Ради» створило прецедент для розвитку інформаційно-пресової та агітаційної служби уряду [3, С. 30]. З цього моменту органи публічної адміністрації все більше звертаються до питань інформаційної політики. Яскравим прикладом такої підвищеної уваги є політична діяльність Генерального Секретаріату, створеного 28 червня 1917 р. У листопаді 1917 р. було засновано інформаційне прес-бюро при Генеральному секретаріаті, завдання якого полягали в інформуванні українського та міжнародного суспільства про революційні події. Створений урядовий часопис «Вісник Генерального секретаріату України» пізніше був перейменований у «Вісник Ради Народних Міністрів УНР» у зв'язку із зміною назви головного урядового органу. Як зазначає О.В. Богуславський : «...У «Віснику Ради народних міністрів Української Народньої Республіки» після прийняття III Універсалу були надруковані всі основні розпорядження, закони, договори, що були прийняті Радою Народних Міністрів..» [3, с. 37]. Приклад вищих органів державної влади наслідували окремі міністерства, що видавали свої власні часописи, які ознайомлювали суспільство з окремими аспектами їх діяльності.

Саме в цей період проходить процес становлення власне українських національних за змістом і мовою політичних, культурно-освітніх, громадських, земських, кооперативних, наукових і релігійних видань [6, с. 273]. Серед низки важливих публікацій слід виокремити такі як «Київський губернський комітет», «Український військовий комітет», «Літературно-науковий вісник», «Промінь», «Нова Рада», «Робітнича Газета» та ін. Всі ці видання були самостійними засобами масової інформації із інколи протилежними поглядами на політичний процес, однак їхнє існування було на користь УЦР, оскільки сприяло підвищенню відкритості суспільства, залучаючи все більші групи людей до вирішення соціально-політичних проблем. Критичне значення мала також урядова військова преса, що інформувала населення про події на фронті.

Серед характерних проблем інформаційної діяльності в період УЦР слід виокремити такі:

1) Відсутність загальної стратегії та єдиного бачення шляхів розвитку державно-правових основ – незгодженість векторів суспільно-політичного розвитку зумовлювала непослідовну інформаційну політику та недостатню увагу до інформаційної складової політичного процесу, що призвело до втрати зв'язку між окремими елементами політичної мережі українського суспільства, тотальної дезінтеграції суспільного механізму;

2) відсутність кадрового забезпечення – адміністративні органи інформаційно-пресової діяльності часто очолювали особи без необхідного професійного досвіду, що в цілому було наслідком загальної тенденції всього адміністративного апарату у революційний період 1917 – 1918 рр., в тому числі вищих органів влади;

3) відсутність фінансово-матеріального забезпечення – матеріально ослаблене Першою світовою війною суспільство не могло забезпечити належної фінансової підтримки інформаційно-пресовій діяльності, яка фактично існувала в окремий період за рахунок національно-культурного піднесення у суспільстві та безвідсоткових позик з державного бюджету;

4) функціонування нелегітимних органів та легітимізація неіснуючих органів – такий суто технічний аспект зумовлював плутанину в інформаційній пропаганді українського самостійницького руху дозволяв противникам національної революції активно маніпулювати свідомістю населення та викорінювати національний зміст політичних прагнень українського суспільства, замінюючи його соціалістичними нотками.

Отже, з викладу основного матеріалу можна стверджувати, що, незважаючи на недостатнє правове забезпечення, важливість інформаційно-пресової діяльності в революційний період 1917 – початку 1918 рр. була достатньо усвідомлена органами Української Центральної Ради. Свідченням цього були численні газети, журнали, брошури, листівки, бюлетені агітаційного характеру із проукраїнськими матеріалами.

Список використаних джерел

1. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР): Історичний документ від 24.04.1918 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18>

2. Універсал Української Центральної Ради (III): Історичний документ від 07.11.1917 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0005300-17>

3. Богуславський О.В. Інформаційно-пресова діяльність Центральної Ради та українських урядів 1917-1920 рр. / О.В. Богуславський. – Запоріжжя: ЗІДМУ, 2003. – 236 с.

4. Винар Л. Вісті з Української Центральної Ради в Києві / Л. Винар // Український історик. – 1978. – № 1-3. – с. 140-159.

5. Гринівський Т. Державна підтримка друку як запорука українського національно-культурного відродження 1917-1920 рр. / Т. Гринівський // Український інформаційний простір. – Київ, 2014. – № 2. – С.61-68.

6. Рудий Г. Київська періодична преса 1917-1918 рр. як джерело з історії Української Центральної Ради / Г. Рудий // Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика. – 2014. – № 19. – С. 272-274.

Семененко С.

*студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
конституційного, адміністративного та фінансового права ТНЕУ
Цимбалістий Т.О.*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РЕФЕРЕНДУМУ

Актуальність. Організація та проведення референдумів є надзвичайно важливим питанням. Адже референдуми в Україні проводяться з метою забезпечення народовладдя й особистої участі громадян в керуванні державними й місцевими справами. Референдум являє собою одну з форм народного волевиявлення, організація та проведення якої потребує великої уваги.

Стан дослідження. З теоретичного боку, дослідженням питання організації та проведення референдумів займались А.О.Янчук, І.А.Хаврук, Г.В.Задорожня, Н.К.Шаптала, В.Ф.Погорілко, В.П.Федоренко, В.М.Венгер, К.О.Павшук та інші.

Виклад основного матеріалу. Інститут референдуму – один із найдавніших у праві. Батьківщиною референдуму прийнято вважати Швейцарію, де вперше його було проведено у 1439 році. Поняття "референдум" тісно пов'язане з діяльністю новоутвореного Сейму Швейцарського Союзу. Відомий швейцарський учений Анрі Жан Дюнан, засновник Міжнародного Червоного Хреста у Женеві 1863 року, запропонував таке пояснення витоків формування поняття "референдум". У старій Швейцарії засідання сейму збиралися нерегулярно, тому представники Союзних земель були не депутатами, а послами, які вели справи від імені своїх урядів. Коли з'являлися такі справи, щодо яких у послів не було відповідних повноважень, то рішення ухвалювалося і вважалося таким, що прийняте владою земель. Так було започатковано референдум [1, с. 262].

Всеукраїнський референдум є однією з форм безпосередньої демократії в Україні, способом здійснення влади безпосередньо Українським народом, що полягає у прийнятті (затвердженні) громадянами України рішень з питань